

HALÁSZAT.

Szerkeszti: LANDGRAF JÁNOS, országos halászati felügyelő.

A Földművelésügyi m. k. Ministerium
megbízásából »A TERMESZET« melléklapjaként
kiadja:

Dr. Lendl Adolf. ♦ Budapest, II., Donáti-utca 7.

Beköszöntő.

Egyrésről a mostoha évek, másrésről a világverseny folytonosan növekedő hatása miatt, a magyar mezőgazdaságra nehezedő súlyos viszonyok kényszere parancsolja, hogy tanuljon, gyorsan és sokat tanuljon a magyar gazda. Mert ha boldogulni akar, okvetlenül ismernie kell a jövedelem fokozásának minden hasznos ígérő fogását, a mire tudvalevőleg a termelés tökéletesítése, különleges ágainak és az értékesítés módjainak czélszerű megválasztása ad lehetőséget.

Nemzeti érdekeink követelik, hogy termelésünknek minden ágát művelni, virágzásra juttatni iparkodjunk, mert csak oly állam gazdasága bír helyes szervezettel, a hol évenként a gazdaság egyik ágában beállott elemi csapást a többi ágak üzemében nyilvánult haszon egyensúlyozza.

Egy ilyen specziális termelési ág a halászat és haltermelés, illetve vizeinknek ezen célból való okoszerű művelése. Hogy ezen östermelési ág sikeres üzéséhez megkívántató természetszabta előfeltételeknek bővében vagyunk és hogy hazánk vízgazdagsága méltó társa rónánk termőképességének, azt nemcsak az egykori halbőség igazolja, de mutatják a legújabb keletkezett tógazdaságok fényes eredményei is.

Halászatunk közzgazdasági jelentőségének tudatában illetékes tényezők fokozott mértékben fáradoznak a halászat emelésével is s államkormányunk czéltudatos törekvése alapos reményt nyújt, hogy új és

nemzeti érdekeinkre kedvezőbb korszak kezdetéhez jutunk.

Ma, amidőn a halászat megszűnt csupán csak *halfogás* lenni, hanem oly *rendszeres termelés*é vált, a melynek kiterjedt mezején természetrajzi, jogi, technikai és közigazgatási ismeretek találkoznak: a tárgyat érintő kérdéseknek egész sora vár megoldásra, szorul ismertetésre és megvitatásra.

Azok, a kiket akár hivatásszerűleg, akár vagyoniilag érint a halászat ügye, sokszorosan tapasztalják, hogy hány egészséges eszme pusztul el ezen a téren is terméketlenül, mennyi jogos érdek nélkülözi a nyilvánosság védő, támogató és fejlesztő erejét azért, mert halászatunk irodalma szakközlöny hiányában kellőleg nem műveltetik. Ők tudják legjobban, mily sokan vannak, a kik útmutatást igényelnek s a kik ilyent szívesen fogadnak; ők érzik leginkább azt is, mily hathatós tényezője lehetne a halászati ügyek haladásának egy olyan szaklap, a mely a tárgyat felölelő szakszerű dolgozatokat hozva, a szakismerteket széles körben terjeszteni van hivatva.

Ezen hiány pótlására akarunk vállalkozni akkor, a midőn jelen számmal meginduló »Halászat«-tal a nyilvánosság elé lépünk. Általa egy oly folyóiratot óhajtunk a magyar ember kezébe adni, mely őt a halászatra — és pedig különösen a magyar halászatra — vonatkozólag minden irányban tájékoztassa.

Foglalkozni fogunk mindazzal, a mi a halak életével, tenyésztésével, a vizek művelésével összefügg, a mi a halászatot, mint termelést és foglalkozást, ter-

mészetráji, jogi, technikai és közigazgatási szempontból érinti.

Éber figyelemmel kísérik az ezen termelési ág terén mutatkozó haladásokat, újításokat, hogy azok beható ismertetése által ne csak alapot szolgáltatassunk a halászat fejlesztésére, de alkalmat nyújtsunk az ez iránt érdeklődők művelődésére is.

Lapunk feladatai közé soroztuk továbbá a halászatot érintő mindennemű hatósági intézkedéseket, valamint a közigazgatási vagy igazságszolgáltatási idevonatkozó elvi jelentőségű határozatokat és döntvényeket, nemkülönben az érdekesebb jogeseteket is közzé tenni, hogy egyrészt a jogkereső közönségnek tanácsadóul szolgáljanak, másrészt, hogy összegyűjtjük az anyagot, a melyen halászati törvényünk revíziója a gyakorlat igényeinek megfelelőleg végrehajtható lesz.

Különös figyelemmel kísérik a közvizeken alakult halászati társulatok működését, mert mint érdekeik hivatott védője, oda törekszünk, hogy lapunk tolmácsuk, összekötő kapcsuk legyen.

A társulatok ügyeinek hasábotkat szentelünk. Közöljük beléletük minden jelentősebb mozzanatát, üléseik jegyzőkönyvét, intézkedéseik és tevékenységük ismertetését; minden ide vonatkozó tárgyilagos közleménynek annál szívesebben nyitunk tért, mert úgy vagyunk meggyőződve, hogy a jó eszmék, a gyakorlati tapasztalatok közkinccsésé tétele által a társulatoknak különösen jó szolgálatot tehetünk egyebek között azért is, mert igazgatásuk lassú és nehézkes fejlődése tájékozásra különösen reá szorul.

A lap értékét és gyakorlati használhatóságát emelni kívánjuk azzal is, hogy megbízható piaci tudósításokat hozunk nagyobb halaspiacaink forgalmáról, hogy azok alapján úgy a termelő, mint a kereskedő kimerítő és megbízható tájékozást szerezhessen a fogyasztó közönség igényéről, szükségletéről és a halárak alakulásáról.

Ime, ez programmunk rövid vázlatja.

Ám, ha ehhez hozzáteszünk még azt, hogy lapunk irányát illetőleg a gyakorlat követelményeinek kielégítésére fektetjük a főszűrt a élénk, könnyen érthető, de alapos cikkekkel adásával iparkodunk az ügyet szolgálni: úgy nagy vonásokban beszámoltunk mindarról, mily módon kívánjuk a magunk elé tűzött feladatot megoldani.

Zászlónk alá, ha nem is nagy számú, de hivatott és lelkes munkatársak sorakoztak. Támaszkodva egyrészt az ő közreműködésükre, másrészt pedig a földművelésügyi miniszter úrnak nagylelkű anyagi támogatására, erősen bízunk abban, hogy lapunk a kezdet nehézségeit leküzdve, rövid idő alatt feladatának magaslatán állva, úgy tartalomban, mint terjedelemben gyarapodni fog.

Amidőn pedig ennek legelső számát hangzatos előfizetési felhívás he-

lyett mutatványképen bocsátjuk ki, tekintettel a lehető legolcsóbban szabott árra is, még csak azt kívánjuk érinteni, hogy vállalatunknak nem az anyagi sikerre való kilátás, hanem csupán a közérdekre háramló haszon lelkesítő hite adott lételt.

Erősen bízva becsületes igyekezetünkben, nem kételkedünk, hogy lapunknak mindazok hasznát veszik, a kik a halászzal valamiképpen foglalkoznak.

HIVATALOS RÉSZ.

A földművelésügyi m. kir. miniszter a *borsodi halászati társulatnak* alapszabályait és üzemtervét folyó évi 22.881. számú rendeletével jóváhagyta.

*

A földművelésügyi m. kir. miniszter az »*Esztergomi halászati társulatnak*« üzemtervét folyó évi 41.052. számú rendeletével jóváhagyta.

*

A földművelésügyi m. kir. miniszter a *Szob-kővári-ípolyi halászati társulatnak* alapszabályait és üzemtervét f. évi 51.343. számú rendeletével jóváhagyta.

*

A földművelésügyi m. kir. miniszter a *temesvármegyei Temesvári halászati társulatnak* alapszabályait és üzemtervét f. évi 52.341. számú rendeletével jóváhagyta.

Tógazdaságaink.

Hogy az arravaló földterületen s a meglévő magánbirtokú állóvizek halászatilag való hasznosítása hazánkban is megfelelő mértékben foglalt tért, mutatják a számszerű adatok.

Rendszeres tógazdaságunk, a melyek tavai t. i. tetszés szerint lecsapolhatók s megtölthetők, ez idő szerint 29 helyen kerekszámban 2500 kat. holdon van; meglévő állóvizeink pedig, a melyek lecsapolása nehézségekbe ütközik, ennek a körülménynek figyelembe vételével, szintén mintegy 2500 kat. holdon gondoztatnak. Együtt tehát 5000 kat. holdra tehető a jelenleg okszerű üzem alá fogott terület. Ez a terület 1894-ben, tehát csak öt évvel ezelőtt, alig tett ki 2000 kat. holdat.

Tógazdaságaink csaknem kizárólagos főproduktuma a *ponty*. Ez a hal a legalkalmasabb a tenyésztésre: jó húsu, gyorsan hízó s nem kényes, úgy, hogy tenyésztése s piacra vitele semmi nehézséggel nem jár. Tenyésztésre olyan területek is használhatók, a melyek egyébként parlagon hevernének; a tavak létesítése, ha a víz közel van, kevésbe kerül, mert a legjobb tavak nem ással, hanem töltések emelésével létesítendők. Sok víz se kell hozzá, inkább csak az, hogy vízre biztosan lehesen számítani; a tóba tett potyka pedig minden pénzbe kerülő takarmányozás nélkül nő, gyarapszik magától, fogyasztván a vízben termő alsóbbrendű állatokból álló természetes táplálékot. Az üzem költsége emellett a lehető legcsekélyebb, mindössze is a felügyeletre szorítkozik.

Hogy az elérhető eredményekről némi fogalmat nyújtsunk, idézünk néhány példát, megjegyezvén, hogy

természetes táplálékra s nem külön etetésre volt az üzem alapítva.

A *csákvári uradalom Nagy-Igmánd község* (Fehér m.) határában helyreállított egy 148 kat. hold kiterjedésű régi tavat. A tó 1897. év tavaszán készen állott a benépesítésre. Ekkor belehelyeztek 20.000 drb. olyan egyéves pontyivadékot, a melyből 100 drb. nyomott 1 kilogrammot, összesen tehát 2 métermázsa apró halat. Az ivadékot Tatán szerezték be az ottani kipróbált minőségű anyagból.

A halak két évig, illetőleg két nyáron át, 1898. év őszéig maradtak a tóban, míg ott megvette azokat egy budapesti halkereskedő.

Az 1898. év őszén megtörtént lehalászás eredménye pedig volt 256 métermázsa és 88 kgr. hal. E között $1\frac{1}{2}$ kilogrammon felül 10.920 darab ponty volt. A helyszínén átvett anyagért 14.777 frt 23 kr. készpénzt kapott az uradalom.

Két évre osztva ezt az eredményt, 1 kat. hold évenként 86 kgr. halhúst termelt. A tiszta jövedelem pedig az uradalom számadásai alapján évenként s kat. holdonként 41,5 frtot tett ki oly területen, a melyen azelőtt a legjobb akarat mellett sem lehetett 4 forintnál többre számítani.

Pálffy herczeg malaczkai (Pozsony m.) uradalmában szintén egy régi tavat állítottak helyre 21 kat. hold terjedelemben. 1898. év április hó első felében 1868 darab kétéves sziléziai jó fajtájú pontyot helyeztek el 650 kgr. súlyban; egy-egy hálnak súlya tehát átlagban alig volt 0,35 kg.

Ugyanazon év november havában lehalászták a tavat. Kifogtak 1801 drb. pontyot 3088 kgr. súlyban; elkallódott tehát 67 darab, de a megmaradtak átlagsúlya 1,71 kgr. volt; volt közöttük egy 3,5 kilogrammos is! Egy kat. hold termelt tehát egy nyáron át 116 kgr. halhúst. A tiszta jövedelem pedig az uradalom számadásai szerint meghaladta kat. holdanként a 70 frtot.

De még ez sem az elért legnagyobb eredmény.

Gróf Zichy Nándor duna-adoyi uradalmában (Fehér m.) Czikola pusztán egy 100 kat. holdat meghaladó tógazdaság létesült *Corchus Béla* haltenyésztő bérletében. Van 3 tavak az ivadék növesztésére, a melyeket kötött talajú, száraz, gyepes legelőn létesítettek.

Terjedelmük együtt 15 kat. hold. Ezekbe 1898. év tavaszán beletettek 10.000 darab, a simontornyai tógazdaságban nevelt egyéves ivadékot 100 kgr. súlyban; kifogtak ősszel 7660 darab kétéves halat 4165 kgr. súlyban. A növekedés tehát a 15 kat. holdon 4065 kgr. volt, vagyis 1 kat. hold 271 kgr. halhúst nevelt tavasztól őszig.

Bizonyára csak a teljes őseréjében lévő talajon érhető el ily eredmény.

A ponty mellett igen szépen nevelhető a fogas-süllő is oly tógazdaságokban, a melyek megfelelő teletetővel bírnak. Erre vonatkozólag csak azt említjük fel, hogy a *simontornyai* (Tolna m.) tógazdaság négy évi üzem után már képes volt az ott nevelt fogas-süllők után ikrát termelni s azt más vizeknek süllővel való benépesítésére szállítani.

A süllőtenyésztésre különben kiválóan alkalmasak a le nem csapolható állóvizek, ha csak mocsár-jelleggel nem bírnak. Itt a főhálnak ragadozó hálnak kell lenni, hogy a halállomány s a tó természetes haltápláléka között az egyensúly fenn legyen tartható.

Az elért eredményeket itt is kiválóknak jellemezhetjük.

Mező-Záhon 1897. tavaszán egy körülbelül 300 kat. holdnyi tóba helyeztetek ki süllő-ikrát.

A tóban süllőt eddig sohasem láttak. Ugyanazon év őszén már egy 16 cm. hosszú példányt küldtek fel mutatóba az országos halászati felügyelőségnek azzal, hogy ilyen példányok nemcsak szórványosan észlelhetők, hanem az egész tóban egyenletesen mindenhol.

Nagyon szépen fejlődtek az ikrából költött fogas-süllők másfelé is.

Gróf Harnoncour écskai (Torontál m.) uradalmában az 1898. év tavaszán egy közel 1000 kat. holdas tóba kített ikrákból az uradalom jelentése szerint „kiváló szép s kövér“ ivadék népesíti be a tavat. Két év múlva már piacra vihető példányokká fejlődnek.

Ugyanilyen kedvezők az eredmények egészen kis tavakban is.

Mindezek után pedig bizton remélhető, hogy e téren a haladás továbbra is fog tartani, mert már most a kézzel fogható eredmények ajánlják gazdáinknak leghathatósabban a halászatot, mint új jövedelmi forrást.

Répássy Miklós.

Rákfajok megkülönböztetése.

A főváros piacain és a csemegekereskedésekben nagy mennyiségben volt látható ez idén vételre kínált rák. Mindenesetre örvendetes jelenség, hogy vizeinknek ez a kedvelt terméke ily módon hozzáférhetővé válik a főváros fogyasztó közönségének. Úgy is igen nagy hiánya a főváros piacának, hogy halászatunk finomabb termékeit, hogy csak a pisztrángot említsük például, egyáltalán nem nyújtja.

Egyik legnagyobb pisztrángtenyésztő telepünk a termelt anyagot — Berlinben értékesíti!

Ezen a téren még nagyot haladhatunk, mert nagyon hátra vagyunk.

Visszatérve a rákra, ha örvendetesnek is jelezzük annak a piacon való nagyobb mértékű megjelenését, egyet még sem hagyhatunk szó nélkül épen a nagyközönség tájékoztatása végett. Ezeket a rákokat igen sok helyen mint »nemző« rákot kínálják, a mi a német »Edelkrebs« akar lenni, vagy magyarul a folyami rák (kövi rák) [*Astacus fluviatilis*]. Pedig ilyen rákot alig látott az ember közöttük; csaknem mind az ösztövért ollójú kecskerák (*Astacus leptodactylus*) volt az.

Híszen az igaz, hogy feltálatva nincs közöttük más különbség, mint hogy a folyami rák (Edelkrebs) ollója s farka sokkal húsosabb s jobb ízű, mint a sovány kecskeráké! De épen ez

adja meg amannak nagyobb értékét. Jó tehát tudni az embernek, hogy mit vesz.

A két faj különben nagyon könnyen megkülönböztethető egymástól. Kifejlett példányoknál az olló alakja is azonnal elárulja a kecskerákot, mert azé feltűnően hosszú, keskeny a folyami rák tömzsi, széles ollójához képest. Aztán a kecskerák páncélja nem oly kemény, merev, mint a folyami ráké, úgy, hogy oldalai könnyű szerrel behorpaszthatók annélkül, hogy betörnének; ollóinak s a törzspáncéljának felülete érdes, sőt tüskés, míg a folyami ráknál egészen sima vagy legfeljebb gyengén szemcsézett. Igen jellemző a szín is, mert míg a folyami rák olajzöld vagy olajbarna, de mindig egyenletes színű, addig a kecskerák világosabb zöld alapon jelentkező kisebb-nagyobb sötétebb foltok következtében márványozottan tarkázott. Ez a márványozás főleg az ollókon feltűnő. Még biztosabban felismerhetjük a folyami rákot arról, hogy ollóinak alsó része pirosas, a kecskeráknál ellenben piszkos fehér s olyan marad még a főzés után is.

A piacon s vendéglőkben hallható „szőlő-rák“ természetesen nem külön faj, hanem csak legnagyobbja a ráknak.

—p—

VEGYESEK.

Élősdí halak. Az alsóbbrendű állatok, különösen a férgek között elég gyakori jelenség, hogy életüket más, rendszeren valamely magasabb rendű állat rovására tartják fenn, amennyiben annak testén, vagy még gyakrabban annak testében élősködnek. A gerinces állatoknál ez az életmód csak kivételesen és ritkán fordul elő; annál érdekesebb velük és életmódjukkal megismerkedni. Különösen néhány halfajról van följegyezve, hogy a létért való küzdelemben letértek a táplálékszerzés egyes útjáról s más állatok testében keresik megélhetésüket. Az egyik a *Myxine* nevű 20—30 cm. hosszú halacska, mely Európa északibb tengereiben, rendszeren tetemesebb mélységben tartózkodik. Teste féregalakú, csupasz. Szemei nincsenek; orrürege a szájjal közlekedik, ami halaknál rendkívül ritka eset, mert az orrüreg náluk rendszeren vakon végződik. Színe halovány kék; bőre nyálkás. Ezen sajátságos halacska megtámadja a nagyobb tengeri halakat, különösen a tőkehalat és a tokféléket, melyeknek testüregébe behatol s belsejükből táplálkozik, míg a gazdaállat tönkre megy. Más élősdí halak a *Fierasfer* nemhez tartozó fajok, melyek többnyire a melegebb tengerekben, de a Földközi-tengerben is honosak. Testük szintén csupasz és hosszú, hegyes farkkal végződik. Nagyságuk 10—20 cm. között ingadozik. Életmódjuk annyiban tér el az előbb említettekétől, hogy nem táplálkoznak gazdájuk testéből, hanem csakis védő lakásul használják azt fel. Gazdájuk pedig különböző tengeri uborka (*Holothuria*) fajok, melyeknek kloaka-nyílásán át, farkkal előre hatolva, befúródnak faalakúan elágazó légzőszerveikbe. Táplálékuk apró rákokskákból és más efféléből áll. Ritkább esetekben kagylókat, tengeri csillagokat, sőt meduzákat is választanak lakásul.

K.

Budapesti halpiacz. A lefolyt tizenégy napban, a beállt magasabb Duna-vízállás következtében, a halászat sikeresebb volt és így a küldemények tömegesebben érkeztek, de mivel ugyanakkor a romániai szállítás is nagyobb mérveket öltött, az árak, különösen jegelt hálnál, — tetemesen estek. Olyannyira, hogy halkereskedőink áruikat a vidéki piacon jobban értékesíthették mint Budapesten.

A Száva mellől is kedvező fogási jelentések érkeznek, de a halászok készletüket, jobb árak reményében, bárkában tartják.

Hazai vizeinkről a napi átlagos beküldés körülbelül 12—14 láda, megközelítőleg 1800 kgr. súlyú jegelt hal. Románia jelenleg átlag naponta 20—22 láda ca. 4000 kgr. jegelt halat szállít. Élő halból a szállítás csekély és napi 300—500 kgra tehető. A jegeltből egy meglehetősen részt vidékre küldenek, mivel a helyi fogyasztás még mindig gyöngé.

Mivel a Duna áradása Romániában még tart, onnan ily tömeges beküldésre még egy ideig számíthatunk.

Ezen külföldi küldemények a nagy meleg, a négy napi út és gyöngé jegelés folytán, nem a legkifogástalanabb minőségben érkeznek; mégis a nagy vevőközönség, olcsóságuknál fogva, a jobb hazai áru fölött amaszt részesíti előnyben.

A Balatonról küldemények teljesen hiányzanak, mivel a nyári fogások az ottani környékbeli szükségletet sem fedezik.

Rákban különösen a nagyfajta hiányzik és mivel alig érkezik ilyen a piacra, igen nagy áron fizetik. A mai árak, nagyban, következnek:

HALFAJ	HAZAI		ROMÁNIAI	
	Élő	Jegelt	Élő	Jegelt
	frt	frt	frt	frt
Fogas, balatoni	—	—	—	—
Süllő nagy	—	70—80	—	50—60
» közép	—	40—50	—	20—30
» apró	—	25—30	—	12—20
Tok	—	70—75	—	40—50
Kecsege nagyobb	—	100—110	—	80—90
» kisebb	—	60—70	—	40—50
Ponty nagy	80—90	30—35	—	20—25
» kisebb	50—60	20—25	—	14—20
Harcsa vágni való	80—90	60—70	—	35—40
» kisebb	80—90	30—40	—	18—24
Csuka	—	30—40	—	12—18
Orosz süllő	—	—	—	60—62
Rák, nagy, drbja kr.	30—35	—	—	—
» közép, » »	8—10	—	—	—
» levesnek » »	1—2	—	—	—

C s.

Halászlai kongresszus Szegeden. A velencei tavi halászati társulat a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége által folyó év szeptember havában Szegeden rendezendő mezőgazdasági országos kiállítással kapcsolatosan tartandó országos halászlai kongresszust készít elő.

A kongresszus célja tárgyalni és megvitatni, vajjon a halászlairól szóló 1888. évi XIX. törvényozikk intézkedései a gyakorlatban megfeleltek-e a kellő mértékben a törvény célzatának, t. i. a halállomány és a szaporulat biztosításának, továbbá a kihasználás és értékesítés emelésének.

A kongresszus ülése szeptember 5-én délelőtt 9 órakor lesz a szegedi városház nagytermében.

Tárgysorozata: 1. A kongresszus megalakulása. 2. Elnöki megnyitó. 3., A halászlai törvény tárgyalása. a) általánosságban b) szakaszonként, 4. Elnöki záróbeszéd. M.

